

Володимир Стаднік,
кандидат юридичних наук,
старший інспектор з особливих доручень
відділу режиму, нагляду і безпеки установ
виконання покарань Управління Державної
кримінально-виконавчої служби України
Адміністрації Державної кримінально-
виконавчої служби України

УДК 343. 815

Виконання покарання у виді позбавлення волі щодо неповнолітніх: історико-правовий аспект

Вирішення проблеми суспільно небезпечної поведінки неповнолітніх, розв'язання теоретичних і практичних завдань, пов'язаних із виконанням стосовно них кримінального покарання у виді позбавлення волі на певний строк, потребує застосування різних методів дослідження, серед яких варто виділити метод аналізу предмету дослідження в історичному плані. Історія є джерелом великого людського досвіду, не врахувавши який важко вирішувати найважливіші питання, в тому числі у сфері виконання кримінальних покарань.

Вивчення історії кримінально-виконавчої діяльності дає змогу побачити закономірності розвитку позбавлення волі стосовно неповнолітніх і запропонувати подальші дії щодо удосконалення (реформування) виконання позбавлення волі щодо неповнолітніх, що в сучасних умовах незавершеності процесу реформування кримінально-виконавчої (пенітенціарної) системи набуває особливої актуальності.

Вивчення тюремної справи щодо неповнолітніх набуло особливого розвитку наприкінці ХІХ – початку першої чверті ХХ століття. Її досліджували не лише криміналісти і пенологи, а й філософи, педагоги, психологи й інші фахівці. Першими визначними науковцями та практиками у справі виховання неповнолітніх засуджених стали Ю. В. Александровський, Є. І. Альбіцький, А. М. Богдановський, М. М. Гернет, С. К. Гогель, Д. А. Дріль, О. Ф. Кістяківський, П. І. Ковалевський, С. В. Познишев, Л. Х. Сабінін, М. С. Таганцев, Д. Г. Тальберг, Г. С. Фельдштейн, К. В. Шавров та інші. У цьому контексті слід виокремити моделі колонії для неповнолітніх, методи і методику взаємодії всіх суб'єктів життя, запропоновані А. С. Макаренком.

Окремі історико-правові аспекти у сфері виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно неповнолітніх досліджувались у роботах І. Г. Богатирьова, В. М. Бурдіна, Т. А. Денисової, Г. І. За-

брянського, Т. Л. Кальченко, О. Г. Колба, С. І. Кона, Н. Ю. Максимової, Г. О. Радова, М. М. Фіцули, Ю. та ін., однак вони повною мірою не вирішують поставленої проблематики в сучасних реаліях.

Беручи до уваги те, що покарання у виді позбавлення волі на певний строк з моменту свого виникнення трансформувалось, необхідно зазначити його особливі риси, які мають значення для об'єктивності дослідження і пояснення вживання тих чи інших термінів.

У кримінальному та кримінально-виконавчому праві поняття "позбавлення волі" відсутнє, але як вид кримінального покарання позбавлення волі – це правовий наслідок вчинення злочину, що полягає у примусовому поміщенні засудженого до спеціально призначених для цього закладів. Правообмеження як елементи кари при позбавленні волі відрізняють це покарання від інших покарань, роблять його найсуворішим у системі покарань, що можуть застосовуватися до неповнолітніх. До складових кари відносяться позбавлення засудженого особистої свободи, права вільного пересування, вибору місця проживання, характеру і виду занять за власним розсудом, обмеження права обирати спосіб життя.

Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати відсутність єдиного підходу до з'ясування часу і умов виникнення покарання у виді позбавлення волі і, зокрема, позбавлення волі неповнолітніх. Це пояснюється тим, що у більш ранні часи у нормативно-правових актах не було закріплено принципу диференціації виконання покарання: покарання у виді позбавлення волі відносно дітей виконувалися на рівні із дорослими.

З виникненням кримінального покарання у виді позбавлення волі людство ні на мить не припиняло дискусію щодо доцільності його існування. Якщо застосування покарання у виді позбавлення волі до

повнолітніх злочинців більшістю визнавалось і визнається доцільним і необхідним заходом реагування, то його застосування до неповнолітніх засуджувалось переважною частиною вчених і людьми з прогресивними поглядами. Історія вказує на те, що з самого початку розвитку людства і пізніше з появою перших документальних знахідок антигромадська поведінка дітей різного віку не заохочувалась, не байдуже допускалась, а навпаки – суворо каралась.

Професор Мелентьев М. П. зазначає, що взагалі покарання (кара) має давню історію і пов'язане з виникнення держави і релігії [1, с. 3]. А Шавров К. у лекції про значення тюремного ув'язнення як покарання у минулий і теперішній час зазначає, що тюремне ув'язнення як покарання з'явилося в історії життя людства порівняно пізно, не раніше XVI століття" [2, с. 1].

До початку XX сторіччя покарання, сутність якого полягала у позбавленні малолітніх і неповнолітніх волі у юридичній літературі та нормативних актах зустрічається під різними назвами: тюремне ув'язнення, поміщення до виправної, пенітенціарної чи землеробської колонії, ремісничого притулку, що можна вважати окремими видами позбавлення волі. Законодавство про покарання взагалі і про позбавлення волі зокрема, характеризується певною неоднозначністю, подрібненістю і заплутаністю. До початку XX сторіччя це покарання застосовувалось як до малолітніх, так і до неповнолітніх злочинців, як до засуджених так і підсудних, неспроможних боржників, попрошайок, безпритульних, бездоглядних. Вживання термінів "малолітній", "неповнолітній" у законах і юридичній літературі того періоду не відповідає юридичному поняттю, спостерігається досить вільне вживання означених термінів у національному законодавстві до першої чверті XX сторіччя.

Беручи до уваги, що виконання позбавлення волі малолітніх і непо-

внолітніх розглядалось і розглядається до теперішнього часу як складова виконання позбавлення волі дорослих злочинців, розгляд історико-правового аспекту позбавлення волі неповнолітніх, пропонується в рамках поділу, запропонованого Г. О. Радовим.

Г. О. Радов виділяє 3 періоди розвитку виконання покарань:

допенітенціарний, що характеризується повною байдужістю держави і суспільства до засуджених (у тому числі до малолітніх і неповнолітніх);

філантропічний, що характеризується активною діяльністю благодійницького характеру приватних осіб, які співчували засудженим;

політичний, в якому тюремне питання набуло політичного значення, а тюрма стала активною учасницею загальнополітичної діяльності держави, спрямованої на боротьбу зі злочинністю як соціальною хворобою [3, с. 4].

ДОПЕНІТЕНЦІАРНИЙ ПЕРІОД. Г. О. Радов вказує, що допенітенціарний період охоплює майже весь час з моменту виникнення тюрми (не як кримінального покарання) до початку поширення пенітенціарної ідеї, тобто до кінця XVIII сторіччя [3, с. 4]. Але стосовно виконання покарання щодо малолітніх і неповнолітніх наведена періодизація підлягає певному уточненню на підставі того, що виникнення тюремного ув'язнення як покарання співпало з виникненням спеціальних закладів для бездоглядних, безпритульних дітей, що керувались жалістю до дитини, зменшенням міри і пом'якшенням покарання. Бездоглядність та безпритульність в той час вважалося злочином. Отже, у цьому контексті XVI сторіччя можна вважати закінченням допенітенціарного і початком філантропічного періоду.

Історико-правовий аналіз свідчить, що у первісному суспільстві навіть праобразів тюрем ще не було. За рабовласницького устрою у правових нормах Єгипту, в законах Ха-

ммураппі Стародавнього Вавилону, в законах Ману Стародавньої Індії, про позбавлення волі чи тюремне ув'язнення малолітніх і неповнолітніх взагалі не йдеться, деякі з цих правових норм навіть не включали до свого змісту кримінально-правові норми. У Стародавньому Китаї особливе значення приділялось 5 видам покарань, серед яких тюремного ув'язнення не було. У Стародавній Греції до вільних застосовувалось тюремне ув'язнення як міра попередження втеч. У Римській імперії в період домінації та у державі Франків разом з іншими покараннями застосовується ув'язнення в тюрму.

За феодальної доби появляється значно більше тюрем, так у “Кютюмах Бовезі” – правовому акті Франції передбачено багаторічне тюремне ув'язнення з конфіскацією майна. На території феодальної Німеччини згідно “Кароліни” тюремне ув'язнення було додатковим покаранням, малолітній вік (до 14 років) був пом'якшуючою обставиною, але тюремне ув'язнення малолітніх чи неповнолітніх окремо не означено. В Еклезі – в нормативному акті болгарів та законодавстві феодальної Чехії IX-XI сторіччя передбачено тюремне ув'язнення, але про застосування його до малолітніх і неповнолітніх нічого не сказано. У Законнику Стефана Душана феодальної Сербії XIV сторіччя, у нормативних актах феодальних країн Сходу (Китаю, Японії, Індії), Польщі, про тюремне ув'язнення не згадується.

Аналіз законодавства про виконання кримінальних покарань Древньої Русі, самим відомим з якого була “Руська Правда” свідчить про відсутність у ньому згадок про тюрму. У “Повести временных лет” 996 рік, у проекті договору Новгороду з німецьким містом Готландом 1270р. також про тюрму не згадується. У Двінській судній грамоті 1397 чи 1398 р. нічого не сказано про тюрми, але лише побічно вказано на тюремне ув'язнення осіб, “окованных в железа”.

У 1497 році в Московському князівстві був прийнятий Судебник, який не диференціював злочинців за статтю і віком, але він став основоположним документом розвитку тюремної організації, який передбачав широке застосування даного покарання [4, с. 58-92].

Тюремне ув'язнення в цей період проходило у різних приміщеннях як надземних так і підземних. Вони були холодні у холодну пору року, сирі, тісні темні і брудні. У більшості тюрем ув'язнених розділяли по статі на 2 групи: осіб чоловічої статі тримали окремо від осіб жіночої статі не здійснюючи ніяких подальших розподілів. Як підсудні так і особи, що відбувають ув'язнення, неспроможні боржники, буйні ідіоти, малолітні і неповнолітні однієї і тієї ж статі — всі сиділи разом, наскільки вистачало приміщення. В окремих феодалських тюрмах у зв'язку з нестачею місця утримували разом навіть чоловіків і жінок. Ні навчання грамоті, ні релігійного, ні морально виховання не було. Хвороби і пороки панували в тюрмах. Ув'язнені були повністю віддані на розсуд тюремному начальству, яке могло з ними зробити все що завгодно. Заборонялось лише тяжко калічити і вбивати ув'язнених. Найбільше від цього страждали малолітні і неповнолітні, на яких сильно відображався згубний вплив тюремного середовища. Лише одиниці з них після виходу з тюрми не звертали з чесного шляху, більшість з них знову вчиняли злочини. І яким би згубним не було тогочасне тюремне ув'язнення щодо дітей, ні законодавство, ні уряд, ні суспільство не звертало на це увагу. Навіть думки про відділення малолітніх і неповнолітніх від дорослих злочинців висловлено не було.

І. Я. Фойницький підсумовує, що головне завдання тюрем у допенітенціарний період полягало в тому, "щоб високі паркани і тяжкі кайдани були достатньою гарантією від втечі арештантів" [5, с. 5].

ФІЛАНТРОПІЧНИЙ ПЕРІОД. Незважаючи на те, що в допенітенціарний період вагомим кроком не було зроблено в напрямку удосконалення тюремного ув'язнення малолітніх і неповнолітніх, та він не проминув безслідно. Так, в XIV і XV сторіччях в Європі розвивались ті розумові і релігійні рухи, що готували підґрунтя для реформи тюремного ув'язнення на користь малолітніх і неповнолітніх правопорушників.

Так, в деяких містах Голландії, Німеччини розпочався рух на користь безпритульних малолітніх. У деяких містах, наприклад, у Любеку в 1547 році, Гамбурзі в 1595 році, із-за поширення релігійних переконань, частково із-за співчуття дітям, роздумів про суспільну безпеку мешканці цих міст заснували за свій рахунок особливі заклади для безпритульних дітей, серед яких траплялися і діти, які вчиняли злочини.

У XVI сторіччі поряд з виникненням тюремного ув'язнення як покарання і продовженням практики утримання в тюрмах дітей, виникають спеціальні заклади для малолітніх і неповнолітніх правопорушників, що можна вважати проявом зміни суспільної думки у сфері застосування покарань. Зміни полягали у покращенні матеріального становища в'язнів: покращенні харчування, відміни кайданів та практики побиття, створення кращих умов тримання.

Цей рух виник під впливом жалості до дітей і розвинувся, поширюючись на дорослих, під впливом гуманістичних вчень другої половини XVII сторіччя й дуже швидко набув поширення завдяки опублікованим працям Д.Говарда, Ч. Беккарія, В. Кокса. В той період тюремні питання стають модними у світських колах. Цьому також сприяло те, що наприкінці XVII сторіччя у громадській думці і європейських законодавствах завершилася зміна підходів до злочину і покарання.

З великою інтенсивністю виникали заклади для неповнолітніх пра-

вопорушників — це землеробські колонії, ремісничий притулки, виправні дома, виправні школи тощо. Ми припускаємо, що поміщення малолітніх і неповнолітніх в ці заклади, що утворювались за власною ініціативою приватних осіб, слід вважати виконанням покарання у виді позбавлення волі, адже зміст покарання, що виконувалось в даних закладах мав усі ознаки позбавлення волі в сучасному розумінні цього поняття.

В притулках, колоніях, виправних будинках, “смирительних” домах, колоніях, притулках був режим, система стягнень і заохочень, тогочасне законодавство допускало поміщення засуджених до тюрми у випадках, коли були відсутні місця у виправних колоніях, тощо.

Характерною ознакою цього періоду було те, що у філантропічний період обговорення, вирішення та будь-яка активність у тюрмній сфері були модними у світських колах. Допомога засудженим, заснування нових пенітенціарних закладів та опіка над ними визнавались престижними і почесними ініціативами. Для покращення допомоги та взаємодії між пенітенціарними закладами, органами їх управління та суспільством створювались філантропічні товариства — товариства піклування про тюрми, які також різносторонньо сприяли пом'якшенню умов відбукання покарання малолітніх і неповнолітніх.

З розвитком науки у цей період набувають поширення ідеї про те, що тюрма повинна виконувати покарання не як кару, а як сукупність заходів суспільного благоустрою щодо неповнолітнього злочинця, тобто із злочинця виховати порядну людину, або, в крайньому випадку, не зробити її гіршою. Якщо дана ідея відносно дорослих злочинців не завжди одобрювалась, то відносно малолітніх і неповнолітніх вона не викликала ніяких сумнівів відносно своєї суспільної необхідності, доцільності і реальності.

ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРІОД. Початок цього періоду пов'язують з виникненням міжнародної співпраці й проведенням тюремних конгресів. Перший неофіційний міжнародний конгрес відбувся у Франкфурті-на-Майні у 1845р., тому пенітенціарний період охоплює період з першої половини ХІХ і до теперішнього часу.

В цей період рух по створенню пенітенціарних установ для малолітніх і неповнолітніх відродився з новою силою.

Наприкінці першої половини ХІХ сторіччя Блекстон, Токвіль, Юліус, Россель розпочинають розвиток нового напрямку тюремної справи — як питання соціального, а філантропія визнана явищем шкідливим. Вчені пенологи ХІХ століття прийшли до висновку, що “для малолітніх и несовершеннолетних преступников юного возраста, обладающих более или менее дурными наклонностями, необходимо наказательное заключение, снабженное особым устройством. Это устройство должно быть таково, чтобы наказательное заключение исправляло этих лиц, обеспечивало бы им возможность правильного физического и психологического развития, приучало бы их к простому суровому образу жизни, к постоянному труду и обучало бы ремеслам и промыслам, способных дать надежный, честный заработок на свободе” [5, с. 31].

Закон 5 грудня 1866 року закликає земства різноманітні громадські, релігійні установи а також приватних осіб до заснування подібних закладів, незалежно від державних. В Росії починають створюватись товариства землеробських колоній і ремісничих притулків. Першим у часі товариством виправлення малолітніх і неповнолітніх стало Петербурзьке товариство землеробських колоній і ремісничих притулків, статут якого був затверджений 15 січня 1870 року. Такі заклади для малолітніх і неповнолітніх з певними удосконаленнями фактично проіснували в Російській імперії до початку гро-

мадянської війни і приходу радянської влади.

Історія боротьби із злочинами дітей за часів становлення СРСР пов'язана з їх безпритульністю, бездоглядністю — наслідком громадянської війни. Для боротьби із правопорушеннями неповнолітніх і безпритульністю у 1918 році були створені комісії у справах неповнолітніх (далі КОМОНЕП). Але основною формою боротьби з безпритульністю і злочинністю стало поміщення дітей і підлітків у дитячі установи інтернатного типу для тимчасового утримання і в стаціонарні дитячі установи — дитячі будинки різних типів, дитячі містечка, трудові колонії і трудові комуни, призначені для тривалого утримання, навчання і виховання.

Декретом РНК РРФСР “Про комісії для неповнолітніх” від 14 січня 1918 року було встановлено для неповнолітніх правопорушників суд і тюремне ув'язнення, які раніше були скасовані. Ст. 47 ВТК РРФСР 1924 року передбачала організацію двох типів трудових будинків: а) для неповнолітніх правопорушників у віці 14-16 років, засуджених судом до позбавлення волі; б) для правопорушників з числа робітничо-селянської молоді віком 16-20 років, що вчинили злочин “впоследствии малозначительности, нужды или случайно”, і засуджених до позбавлення волі. 31 травня 1935 року постановою “Про ліквідацію дитячої безпритульності та бездоглядності” було встановлено типи дитячих установ і їх підпорядкування відомчим наркоматам. У зв'язку з цим трудові колонії були віднесені до відання Наркомату внутрішніх справ.

За радянський період в установи позбавлення волі для неповнолітніх введено загальноосвітнє і виробниче навчання, передбачено порядок направлення і випуску вихованців із виховних колоній і розгляду їх справ

про дострокове звільнення неповнолітніх із виховно-трудова колоній.

Нині у сфері діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України перебуває близько 1500 неповнолітніх, із яких 120 засуджено до позбавлення волі, 195 судом обрано запобіжний захід у виді тримання під вартою у слідчих ізоляторах, близько 1,5 тис. призначено покарання, не пов'язані з позбавленням волі (здебільшого — звільнення від відбування покарання з випробуванням), які перебувають на обліку у підрозділах ювенальної пробації¹. Унаслідок здійснення низки заходів щодо приведення діяльності виховних колоній відповідно до вимог чинного законодавства, міжнародних нормативно-правових актів у галузі захисту прав людини і громадянина та міжнародних стандартів у сфері виконання кримінального покарання у виді позбавлення волі на певний строк у колоніях з'явилося більше можливостей щодо удосконалення виховної роботи, навчання, оздоровлення, профілактики злочинності, підготовки засуджених до звільнення, дотримання режимних вимог тощо. Як здобутки останніх років можна визначити: створення психологічної служби, створення замість загонів відділень соціально-психологічної служби, залучення більшою мірою до кримінально-виконавчої діяльності громадськості, надання можливості неповнолітнім мати відпустку і проводити її за межами колонії. Проте досягнення стану виправлення та ресоціалізації неповнолітніх за допомогою існуючого інструментарію оцінюється неоднозначно. Залишається ще багато передумов, які перешкоджають діяльності служб і відділів колоній для досягнення мети виправлення та ресоціалізації неповнолітніх засуджених до позбавлення волі на певний строк, основними з них є такі:

¹ Форма № 8. Звіт про неповнолітніх засуджених. База даних «Судова статистика». Судова влада України. URL: http://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2018

незручна для дітей і неефективна організаційна структура виховної колонії;

незначна оплата праці співробітників колонії, у порівнянні з фізичними, інтелектуальними та моральними затратами;

велика кількість зайвої паперової роботи;

виконання обов'язків, що прямо не входять до повноважень особи, яка обіймає певну посаду;

відсутність належної, чітко визначеної у законі взаємодії з іншими державними органами і громадськими організаціями щодо досягнення виправлення та ресоціалізації засуджених та закріплення досягнутих позитивних перспектив.

Аналіз історичних джерел про минуле виконання позбавлення волі щодо неповнолітніх дає змогу зробити висновок, що заклади, які виконували позбавлення волі щодо малолітніх і неповнолітніх, в основному виникли на основі тюремних закладів для дорослих і пройшли ево-

люційний шлях, що визначався загальним світоглядом про злочин і покарання, розвитком науки, особливостями менталітету та культури, матеріальним становищем суспільства і держави. Однак, варто відмітити, що на національному і міжнародному рівні не завершився процес пошуку оптимальних моделей виконання покарання у виді позбавлення волі стосовно неповнолітніх.

Отже, виявлення закономірностей при проведенні такої боротьби із правопорушеннями неповнолітніх, її удосконалення на основі історичного досвіду істотно сприятиме подальшому підвищенню ефективності цієї боротьби в сучасних умовах. Історичний досвід допомагає подальшому прогнозуванню, розвитку профілактики і кримінально-правовому впливу на злочинність малолітніх і неповнолітніх, реалізації в цій спеціальній сфері вимог загальної політики держави. Разом з тим він сприяє сучасному прийняттю рішень по наболілим проблемам.

Список використаних джерел

1. *Возникновение и развитие пенологии и пенитенциарной науки.* Лекция для курсантов и слушателей юридического факультета. Учебный отдел, ОНиРИО. Рязань 2000, — 49 с.
2. *Шавровъ К.* Значение тюремного заключения какъ наказания въ прошлое и настоящее время. Двѣ лекціи, читанныя авторомъ, по выдержаніи магистерскаго экзамена, для получения звания привать-доцента, в засѣданіи Юридическаго Факультета Императорскаго Московскаго университета 5 Апрѣля 1904 года. С.-Петербургъ. Типографія М. Акинфіева и И. Леонтьева, Басейная 14, 1904, -14с.
3. *Хрестоматія з історії пенітенціарної системи України/ Упор. Г. О. Радов, І. І. Резник.* — Київ: РВВ КІВС, 1998. — Т.1. — Ч.1. — 414 с.
4. *История государства и права зарубежных стран (Рабовладельческое и феодалное государство и право): Учеб. пособие.* под ред. П. Н. Галанзы и Б. С. Громанова. — М. Юрид. Лит. —552с.
5. *Фойницкий И. Я.* Письма из-за границы // Судебный вестник. — 1872. —№144.
6. *Пусторослев П. П.* Наказательно-исправительные заведения для малолетних и несовершеннолетних преступников.- “Ученые записки имп. Юрьевского Ун-та” 1893 №4. — 36 с.

Стаднік В. В. Виконання покарання у виді позбавлення волі щодо неповнолітніх: історико-правовий аспект

У статті досліджено виникнення покарання у вигляді позбавлення волі, визначена періодизація етапів розвитку даного виду покарання і його виконання щодо дітей, розкриті характерні ознаки кожного з етапів.

Визначено, що заклади, в яких розміщалися неповнолітні засуджені, в основному виникли на підставі тюремних закладів для дорослих, і пройшли еволюційно шлях розвитку.

Їх становлення визначалося загальним уявленням про злочин і кару, розвитком науки, особливостями менталітету і культури, матеріальним станом суспільства і держави. Визначено, що на національному і світовому рівнях не завершився процес пошуку оптимальних моделей виконання покарання у вигляді позбавлення волі неповнолітніх.

Ключові слова: покарання, виникнення покарання у виді позбавлення волі, малолітні і неповнолітні засуджені, етапи розвитку тюрми, покарання у виді позбавлення волі на певний строк.

Стадник В. В. Исполнение наказания в виде лишения свободы относительно несовершеннолетних: историко-правовой аспект

В статье исследованы возникновение наказания в виде лишения свободы, определена периодизация этапов развития данного вида наказания и его исполнения относительно детей, раскрыты характерные признаки каждого из этапов.

Определено, что учреждения, в которых содержались несовершеннолетние осужденные, в основном возникли на основании тюремных заведений для взрослых, и прошли эволюционный путь развития.

Их становление определялось общим мировоззрением о преступлении и наказании, развитием науки, особенностями менталитета и культуры, материальным состоянием общества и государства. Определено, что на национальном и мировом уровнях не завершился процесс поиска оптимальных моделей исполнения наказания в виде лишения свободы несовершеннолетних.

Ключевые слова: наказание, возникновение наказания в виде лишения свободы, малолетние и несовершеннолетние осужденные, этапы развития тюрьмы, наказание в виде лишения свободы на определенный срок.

Stadnik V. Features of the implementation of international standards for the treatment of convicts in the activities of educational colonies

The article investigated the occurrence of punishment in the form of imprisonment, determined the periodization of the stages of development of this type of punishment and its execution relative to children, revealed the characteristics of each of the stages.

It was determined that the institutions in which the convicted juveniles were detained, mainly arose on the basis of prison facilities for adults, and went through the evolutionary path of development.

Their formation was determined by the general worldview about crime and punishment, the development of science, the peculiarities of mentality and culture, the material condition of society and the state. It was determined that at the national and world levels the process of finding the optimal models for the execution of punishment in the form of imprisonment of minors was not completed.

Key words: punishment, occurrence of punishment in the form of imprisonment, juvenile and juvenile convicted persons, stages of development of prison, punishment in the form of imprisonment for a specified term.